

Erilaisia näkymiä

Intian buddhalaisen perinteen osia vietiin Kaakkois-Aasian eri alueille ajanlaskumme alun viiden ensimmäisen vuosisadan aikana. Niiden mukaan kaikkea sosiaalista käyttäytymistä täytyy säännellä viidellä moraalikäskyllä. Kolmas niistä koskee seksuaalista käyttäytymistä. Homoseksuaalisuuteen kiinnitetään harvoin erityistä huomiota buddhalaisten pyhissä kirjoituksissa, eikä sitä käsitellä erillisenä, oikeaan käyttäytymiseen liittyvänä aiheena myöskään itse Buddhan opetuksissa. Kolmannen käskyn mukaan uskovien on tärkeä noudattaa keskinäisen suostumuksen, rehellisyyden ja itschillinnän periaatteita. Siksi aviorikos (joka perustuu petokseen) ja seksisuhteet sellaisten ihmisten kanssa, jotka eivät voi valita vapaasti, (esimerkiksi tyttöjen ja vankien kanssa) eivät ole suotavia. Japanin buddhalaisuuden läheiset yhteydet homosuhteisiin vaikuttavat ainutlaatuiselta ilmiöltä. Yleisesti ottaen *Vinaya* – luostarielämää ohjaava kurinpitösäännöstö – edellyttää munkkien elävän selibaatissa ja kieltää heiltä seksiaktit, joissa sukupuolielin työntyy kehon johonkin aukkoon.

Vaikka buddhalaisten pyhät kirjoitukset eivät tuomitse homoseksuaalisuutta, muut buddhalaiset tekstit suhtautuvat siihen epämääräisemmin. Tämä moniselitteisyys näkyy selvästi verrattaessa saman sukupuolen edustajien läheisyyden hyveitä ylistäviä tekstejä ja toisaalta homoseksuaalista fyysistä aktia kauhistelevia kirjoituksia. Esimerkiksi *Jatakat* – Buddhan edellisiä elämiä kuvailevat ikivanhat intialaiset kansantarinat – eivät pidä heteroseksuaalisen rakkauden ja avioliiton hyveitä luostarin asukkaille kuuluvina, mutta kahden munkin välinen läheisyys ja rakkaus on jonkinlainen moraalinen ja henkinen velvoite. *Jatakat* kertovat, että kaunis ja harras opetuslapsi Ananda palveli *bodhisattvaa* (Buddhaa, joka ei ollut vielä saavuttanut lopullista valaistumista) ja oli koko ajan hänen kumppaninaan tiellä täydellistymiseen ja nirvanaan.⁵² Silti *Vinaya* tuomitsee avoimesti osoitetun homoseksuaalisen halun osoituksena hillitsemättömästä himosta. Tekstissä käytetään termiä *pandaka*, joka tarkoittaa kirjaimellisesti eunukkia ja lisäksi miestä, joka omaksuu anaalisessa tai oraalissa yhdynnässä passiivisen roolin (ja siten menettää maskuliinisuutensa). Tämän vuoksi luostareihin ei huolitettu transvestiittejä eikä passiivisia homoseksuaaleja.⁵³ Kun buddhalaista kosmologiaa tarkastellaan laajemmin, voidaan löytää kaksi syytä *pandakan* moraaliseen paheksumiseen: pidättyvyys on suositeltavampaa kuin seksi ja mielihyvän vuoksi suoritettu yhdyntä miehen ja naisen välillä tai kahden miehen välillä on esteenä henkiselle kehitykselle kohti nirvanaa.

Islamin vaikutus Intiassa on monisyinen. Historiallisten dokumenttien mukaan islaminuskoisessa Intiassa suhtauduttiin melko suvaitsevaisesti homoseksuaaliseen rakkauteen ja arvostettiin miesvartalon kauneutta kirjallisissa ja taideteoksissa. Pitkä islamilainen valloitusajka 600-luvulta 1000-luvulle loi uusia taiteellisen ilmaisun muotoja, joista tuli perusta myöhemmän Delhin sultraanikunnan ja Mughal-dynastioiden monesta lähteestä saaduille perinteille. Niiden mukana levisi muslimihoveihin erilaisia sosiaalisia asenteita homoseksuaalisia suhteita kohtaan. Vaikka Koraanin oikeaoppiset

Tämä Mughal-miniattyri 1700-luvulta esittää naistenvälisen seksin hyvin luonnollisena ja vapautuneena. Islamilaiset valloittajat toivat Intiaan uusia taidesuuntauksia ja myös uusia asenteita homosuhteita kohtaan. Sukupuolten tiukka erottelu varmasti helpotti homosuhteiden luomista.

Kaksi esimerkkiä temppeleistoksista antavat kuvan keskiajan Intian asenteista homoseksuaalisuutta kohtaan. Yllä munkki hyväilee maallikkoa; veistos Khajurahoon 900-luvulla rakennetusta Visvanathan temppeleistä. Viereisen sivun paneeli on peräisin 1100-luvulla Chhapriin rakennetusta temppeleistä. Siinä munkki harjoittaa auparashtikaa (suuseksiä) korkeakastisen vierailijan kanssa.

tulkinnat kiinnittävät huomiota homoseksuaalisuuden moraalisiin kieltoihin, arkipäivän elämä oli toisenlaista. Esimerkiksi islaminuskoiset *nawabit* pitivät huvikseen nuorten poikien haaremeita. *Hijrat* saivat kunnioitetun aseman naisten siveyden ja säädyllisyyden vartijoina Mughal-hoveissa, ja heillä oli usein suhteita ylhäisten muslimiherrojensa kanssa. Samarlandilainen runoilija-oppinut Mutribi Samarqandi matkusti Intiaan Jahangirin (1605–1627) aikana ja kuvaili persiankielisessä teoksessaan *Vaaleat ja tummat pojat*, kuinka hypnoottinen vaikutus komeilla orjilla oli Mughal-hovissa. Varsinkin suofilainen runous *ghazalin* ja *masnavin* kielikuvineen voidaan tulkita homorakkauten ylistykseksi, joskin rakkauteen sekoittuu patriarkaaliseen ympäristöön kuuluvia valtasuhteita (ikä, status ja niin edelleen).⁵⁴ Myös lisääntyvässä urdunkielisessä runoudessa kuvattiin homoseksuaalista halua. Kannattaa huomata varsinkin 1800-luvun *rekhti*-runous, jonka vähemmän tunnetut lesborakkauten kuvaukset ovat vaihtoehto yleisemmille, Persian eliitin perinteesen kuuluville homorakkauten kuvauksille.⁵⁵

Vaikka suurin osa intialaisten homoseksuaalista rakkautta koskevista todisteista on peräisin pohjoisen buddhalaisesta, hindu- ja muslimiperinteestä, Etelä-Intian dravidakulttuurit antavat monimuotoisemman kuvan, jossa homoseksuaalisen halun ja läheisyyden käsitykset sekoittuvat paikallisiin perinteisiin. Varsinkin tamilinkielisten alueiden matrilinearisessa ja matrifokaalisessa kulttuurissa on säilynyt kirjallinen perinne, joka keskittyy naisten läheisiin ja kannustaviin ystävyyssuhteisiin ja ohittaa sovinnaisen heteroseksuaalisen avioliiton. Tamilinkielinen eepos *Manimekhalai* 200-luvulta jKr. kertoo naisesta, joka kieltäytyy menemästä naimisiin prinssi Udayakumaran kanssa. Naissukulaiset ja läheiset ystävät suojelevat häntä, kun hän tavoittelee itsenäisyyttä – hän jopa muuttuu mieheksi voidakseen tutkia ikivanhoja tekstejä. Suurten historiallisten eeposten lisäksi kansankirjallisuus osoittaa, että naistenvälinen ystävyys oli suosittu teema. Kansantarina *Alliyarasanimalai* (myös 200-luvulta jKr.) kertoo tarunomaisesta Alli-kuningattaresta ja hänen pyrkimyksensä perustaa naisten kuningaskunta. Hänellä on naissotureina apunaan ja läheisinä ystävinään. Tarina on edelleen suosittu tamilinkielisellä alueella, jossa sitä luetaan ääneen, lauletaan balladina tai esitetään näyttämöllä.⁵⁶ Tamilien perinteinen tapa esittää naisten ystävyys antaa selkeän kuvan saman sukupuolen edustajien läheisyydestä, vaikka sen aiheena ei olekaan naisten homoeroottisuus sinänsä.

Intiassa saman sukupuolen edustajien suhteita ja intiimiä ystävyyttä helpotti se, että sukupuolten roolit oli selvästi määritelty, miehet ja naiset elivät erossa toisistaan ja naiset eivät saaneet osallistua julkiseen elämään. Pysyvän kumppanuussuhteen solmiminen avioliiton sijasta ei kuitenkaan ollut mahdollista. Homoseksuaaliset suhteet, olivat ne sitten fyysisiä tai vain homoeroottisia, eivät vastanneet yleistä odotusta, jonka mukaan ihmisen pitää mennä naimisiin ja saada lapsia. Siirtomaa-aika toi mukanaan uusia moraalisääntöjä. Vuonna 1860 säädettyyn Intian rikoslakiin lisättiin pykälä 377, jonka mukaan ”sodomia” oli rikos ja joka siirsi kristillisen ”luonnottoman aktin” käsitteen Intian kulttuuriin.⁵⁷ Tämä pykälä on voimassa vielä